Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsinə və narkomanlığa qarşı mübarizə

Müasir dövrdə narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsi cəmiyyətin sosial, mənəvi və hüquqi təhlükəsizliyinə ciddi təhdid yaradan qlobal problemlərdən biri kimi qiymətləndirilir. Bu təhlükə yalnız ayrı-ayrı şəxslərin sağlamlığına zərər vurmaqla məhdudlaşmır, eyni zamanda ailə institutunun zəifləməsinə, gənclərin gələcək perspektivlərinin məhv olmasına, ictimai asayişin pozulmasına və dövlət təhlükəsizliyinə mənfi təsir göstərir. Narkomanlıq insan şəxsiyyətini deqradasiyaya uğradan, onu cəmiyyətdən təcrid edən və cinayətkarlığa sürükləyən təhlükəli sosial bəladır. Azərbaycan Respublikasında narkotiklərlə mübarizə dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biri kimi müəyyən edilmişdir. Bu sahədə mövcud olan hüquqi baza narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsinin qarşısının alınmasına, bu əməllərə görə məsuliyyətin müəyyən edilməsinə və narkomanlığa qarşı kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsinə yönəldilmişdir. Qanunvericilik narkotiklərin istehsalı, saxlanılması, daşınması, satışı və istifadəsi ilə bağlı bütün halları ciddi nəzarət altında saxlayır və hüquq pozuntularına qarşı sərt tədbirlər nəzərdə tutur.

Narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi əksər hallarda mütəşəkkil cinayətkarlıqla sıx bağlı olur. Bu fəaliyyət gizli yollarla həyata keçirilir, beynəlxalq xarakter daşıyır və böyük maliyyə maraqları üzərində qurulur. Bu səbəbdən narkotik cinayətləri ilə mübarizə yalnız hüquqi deyil, eyni zamanda təhlükəsizlik, sosial və mənəvi məsələ kimi qiymətləndirilməlidir. Narkotiklərin yayılması gənc nəslin fiziki və psixoloji sağlamlığına ağır zərbə vurur, onların normal inkişafına mane olur və cəmiyyət üçün təhlükəli meyillərin formalaşmasına səbəb olur. Psixotrop maddələr və prekursorlar da narkotik vasitələrlə eyni dərəcədə təhlükəli hesab olunur. Bu maddələrin qanunsuz dövriyyəsi narkotiklərin hazırlanması və yayılması üçün əsas vasitələrdən biridir. Prekursorların nəzarətsiz istifadəsi narkotik istehsalının artmasına, psixotrop maddələrin daha asan əldə olunmasına və narkomanlığın genişlənməsinə zəmin yaradır. Buna görə də dövlət bu maddələrin dövriyyəsinə xüsusi nəzarət mexanizmləri tətbiq edir.

Narkomanlıq yalnız hüquq pozuntusu deyil, eyni zamanda ağır sosial xəstəlikdir. Narkotik asılılığı insanın iradəsini zəiflədir, onu cinayət törətməyə meyilli edir və cəmiyyət üçün potensial təhlükəyə çevirir. Narkomanların əksəriyyəti maddi ehtiyaclarını ödəmək məqsədilə oğurluq, soyğunçuluq və digər cinayətlərə əl atır. Bu isə ümumi cinayətkarlıq səviyyəsinin artmasına səbəb olur və ictimai təhlükəsizliyi ciddi şəkildə təhdid edir. Narkotiklərlə mübarizədə prokurorluq orqanlarının rolu xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Prokurorluq narkotik cinayətləri üzrə qanunların icrasına nəzarət edir, cinayət işlərinin istintaqının qanunauyğun aparılmasını təmin edir və bu sahədə hüquq pozuntularının qarşısının alınmasına yönəlmiş tədbirlər həyata keçirir. Prokurorluğun fəaliyyəti narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizədə hüquqi mexanizmlərin effektivliyini artırır. Xüsusilə Hərbi Prokurorluq narkotiklərlə mübarizədə mühüm funksiyaları yerinə yetirir. Hərbi hissələrdə və hərbi qulluqçular arasında narkotik vasitələrin istifadəsi və dövriyyəsi ilə bağlı halların qarşısının alınması dövlət təhlükəsizliyi baxımından olduqca vacibdir. Hərbi Prokurorluq bu sahədə qanunçuluğun təmin edilməsinə, hərbi intizamın qorunmasına və narkotiklərlə bağlı hüquqpozmalara yol verilməməsinə nəzarət edir. Hərbi qulluqçuların narkotik vasitələrdən istifadəsi təkcə fərdi sağlamlıq problemi deyil, həm də hərbi xidmətin effektivliyinə, döyüş qabiliyyətinə və nizam-intizama ciddi zərbədir. Bu baxımdan Hərbi Prokurorluq tərəfindən aparılan profilaktik və nəzarət tədbirləri xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Maarifləndirmə işi, hüquqi izahatlar və vaxtında müdaxilə narkotik təhlükəsinin qarşısının alınmasında mühüm rol

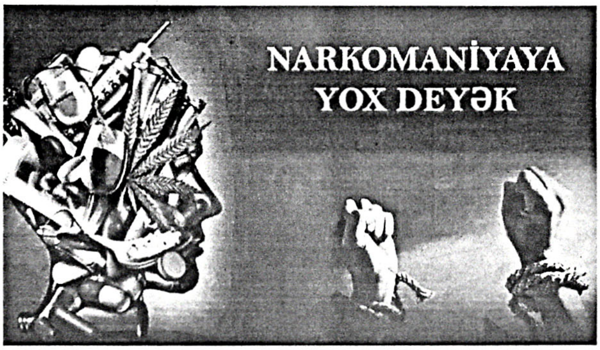

oynayır.

Ümummilli lider Heydər Əliyev narkotiklərlə mübarizəni milli təhlükəsizlik məsələsi kimi qiymətləndirərək qeyd etmişdir ki, gənclərin sağlamlığı dövlətin gələcəyidir və bu gələcək narkotik bəlasından qorunmalıdır. Onun rəhbərliyi dövründə bu sahədə əsaslı hüquqi və təşkilati tədbirlərin həyata keçirilməsi narkotiklərlə mübarizədə mühüm dönüş nöqtəsi olmuşdur. Prezident İlham Əliyev də öz çıxışlarında narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizənin ardıcıl və prinsipial şəkildə davam etdirilməsinin vacibliyini vurğulamışdır. Dövlət başçısı qeyd etmişdir ki, narkotiklərlə mübarizə yalnız hüquq-mühafizə orqanlarının işi deyil, bütün cəmiyyətin birgə məsuliyyətidir. Narkotiklərlə mübarizədə hüquqi tədbirlərlə yanaşı, sosial və maarifləndirici fəaliyyət də böyük əhəmiyyət daşıyır. Gənclərin sağlam həyat tərzinə cəlb edilməsi, onların zərərli vərdişlərdən uzaq tutulması və hüquqi biliklərinin artırılması narkomanlığın qarşısının alınmasında əsas amillərdən biridir. Ailə, məktəb və ictimai institutların bu prosesdə fəal iştirakı xüsusi rol oynayır. Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsinə və narkomanlığa qarşı mübarizə dövlətin təhlükəsizlik siyasətinin mühüm tərkib hissəsidir. Bu sahədə prokurorluq orqanlarının, o cümlədən Hərbi Prokurorluğun ardıcıl fəaliyyəti, qanunçuluğun təmin edilməsi və profilaktik tədbirlərin gücləndirilməsi cəmiyyətin sağlamlığının və dövlətin gələcəyinin qorunmasına xidmət edir. Narkotiklərlə mübarizə yalnız hüquqi deyil, həm də mənəvi borc olaraq hər bir vətəndaşın üzərinə düşən məsuliyyətdir.

Narkotiklərlə mübarizənin effektivliyi bir çox hallarda hüquq-mühafizə orqanları arasında koordinasiyanın düzgün qurulmasından asılıdır. Bu baxımdan prokurorluq orqanlarının digər müvafiq dövlət qurumları ilə qarşılıqlı fəaliyyəti mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Cinayətlərin vaxtında aşkar olunması, sübutların düzgün toplanması və təqsirli şəxslərin məsuliyyətə cəlb edilməsi məhz bu əməkdaşlıq mexanizmlərinin səmərəli işləməsi nəticəsində mümkün olur. Narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə sahəsində vahid yanaşmanın tətbiqi hüquqi boşluqların aradan qaldırılmasına xidmət edir. Xüsusi diqqət yetirilməli məsələlərdən biri də narkotik cinayətlərinin gizli xarakter daşımasıdır. Bu əməllər əksər hallarda qapalı mühitdə, gizli əlaqələr vasitəsilə həyata keçirilir və aşkarlanması çətin olur. Bu səbəbdən hüquq-mühafizə orqanları, o cümlədən prokurorluq müasir istintaq üsullarından, analitik yanaşmalardan və operativ tədbirlərdən istifadə etməklə bu cinayətlərin qarşısını almağa çalışır. Qanunvericiliyin verdiyi səlahiyyətlər çərçivəsində həyata keçirilən bu fəaliyyətlər narkotik şəbəkələrinin ifşa olunmasına imkan yaradır. Narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinin qarşısının alınmasında beynəlxalq əməkdaşlıq da mühüm rol oynayır. Bu sahədə əldə olunan təcrübə göstərir ki, narkotik cinayətləri çox zaman dövlət sərhədlərini aşan xarakter daşıyır. Buna görə də beynəlxalq təşkilatlarla, xarici dövlətlərin hüquq-mühafizə orqanları ilə məlumat mübadiləsi və birgə əməliyyatların həyata keçirilməsi bu təhlükə ilə mübarizədə effektiv nəticələr verir. Azərbaycan bu sahədə beynəlxalq öhdəliklərinə sadiq qalaraq narkotiklərlə mübarizədə fəal mövqe nümayiş etdirir.

Narkomanlığa qarşı mübarizədə hüquqi tədbirlərlə yanaşı, reabilitasiya və sosial adaptasiya məsələləri də diqqət mərkəzində saxlanılmalıdır. Narkotik asılılığından əziyyət çəkən şəxslərin cəmiyyətə yenidən inteqrasiyası, onların sağlam həyata qaytarılması sosial sabitliyin qorunması baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. Bu istiqamətdə həyata keçirilən tədbirlər narkomanlığın təkrar yayılmasının qarşısının alınmasına kömək edir və cəmiyyət üçün təhlükə yaradan amillərin azalmasına səbəb olur. Hərbi mühitdə narkotiklərlə mübarizə məsələsi xüsusi həssaslıq tələb edir. Hərbi qulluqçuların fiziki və psixoloji hazırlığı dövlətin müdafiə qabiliyyətinin əsas göstəricilərindən biridir. Bu səbəbdən hərbi hissələrdə narkotik vasitələrin istifadəsinə və yayılmasına qarşı sıfır tolerantlıq prinsipi tətbiq olunur. Hərbi Prokurorluğun bu sahədə həyata keçirdiyi nəzarət tədbirləri hərbi intizamın möhkəmləndirilməsinə və xidmətin təhlükəsizliyinin təmin edilməsinə yönəlib. Narkotiklərlə mübarizədə maarifləndirmə işinin davamlı aparılması xüsusilə vacibdir. Gənclər arasında sağlam həyat tərzinin təbliği, zərərli vərdişlərin fəsadları barədə dolğun məlumatın verilməsi və hüquqi məsuliyyətin izah olunması preventiv tədbirlərin əsasını təşkil edir. Bu tədbirlər narkotik təhlükəsinə qarşı immunitetin formalaşmasına və cəmiyyətin bu problemə qarşı daha həssas yanaşmasına şərait yaradır. Beləliklə, narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə yalnız cəza mexanizmləri ilə məhdudlaşmamalı, eyni zamanda hüquqi nəzarət, sosial müdafiə, maarifləndirmə və reabilitasiya tədbirlərini özündə birləşdirən kompleks yanaşma əsasında həyata keçirilməlidir. Bu sahədə dövlət orqanlarının, xüsusilə prokurorluq və Hərbi Prokurorluğun ardıcıl fəaliyyəti narkotik təhlükəsinin qarşısının alınmasında həlledici rol oynayır və cəmiyyətin sağlam gələcəyinin təmin olunmasına xidmət edir.

Elman ABDULLAYEV
Kəlbəcər Hərbi prokurorunun böyük köməkçisi, ədliyyə leytenantı